

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Бакалавр

Кафедра Політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету архітектури та просторового планування

/Алірза МАМЕДОВ/
30 червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Політика національної пам'яті

(назва освітньої компоненти)

шифр	назва спеціальності, освітньої програми
052	Політологія ОП «Політичний менеджмент»

Розробники:

Перегуда Є.В., д.п.н., проф.

Семко В. Л. кандидат політичних наук, доцент

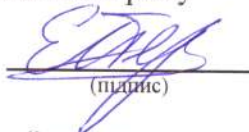
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук і права

Протокол №13 від 30 червня 2023 року

Завідувач кафедри

(підпис)

/Євген ПЕРЕГУДА/

Схвалено гарантом освітньої програми:

Політичний менеджмент

Гарант ОП

(підпис)

/Вадим СЕМКО/

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності

Протокол №3 від 28 червня 2023 року

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2023-24 н.р.

шифр	Назва спеціальності, освітньої програми	Форма навчання:							денна				Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження заступником декана факультету
		Кредитів на сем.	Обсяг годин					Сам. роб.	Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних			КП		КР	РГР	Конт. роб				
				Разом	Л	Лр						Пз			
052	"Політологія" ОПП "Політичний менеджмент"	3	90	30	14		16	60				1	Залік	6	

Мета та завдання освітньої компоненти

Мета дисципліни:

вивчення концепцій національної пам'яті в світовій та вітчизняній науці, а також вивчення таких феноменів сучасності як традиція, ностальгія, забуття та ін.; засвоєння студентами сучасних підходів до аналізу різноманітних форм колективних уявлень про минуле, ознайомлення з науковими дослідженнями у сфері інструменталізації історичного знання та його використання в актуальних політичних процесах; з'ясування взаємозв'язків між тим, що суспільства пам'ятають/знають про своє минуле, та свідомими зусиллями окремих спільнот і урядів з формування певних образів минулого у суспільній уяві; формування у студентів уявлення про особливості структури національної пам'яті українського народу, природу та прояви дуалізму національної історичної свідомості та визначення шляхів його подолання.

Робоча програма містить витяг з робочого навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має опанувати здобувач, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок здобувача, роз'яснення усіх аспектів організації освітнього процесу щодо засвоєння освітньої компоненти, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуальних завдань. Електронне навчально-методичне забезпечення дисципліни розміщено на Освітньому сайті КНУБА <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=4175>. Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідування аудиторних занять.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.
Загальні компетентності	
ЗК01	Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК03	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК07	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Фахові компетентності	
СК01	Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК02	Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
СК03	Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
Додаткові фахові компетентності	
ДСК3	Здатність до розробки рекомендацій щодо формування планів розвитку населених пунктів, просторового планування та забудови міст.

**Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в
результаті засвоєння освітньої компоненти**

Код	Програмні результати
ПРН01	Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.
ПРН03	Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.
ПРН09	Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
ПРН10	Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

Програма дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні засади політики національної пам'яті.

Лекція 1. Поняття національної пам'яті.

Практичне заняття 1.

1. Класичні теорії національної пам'яті.
2. Сучасні теорії національної пам'яті.

Лекція 2. Історична пам'ять як засіб національної ідентичності.

Практичне заняття 2.

1. Національна ідентичність як мета та втілення політики національної пам'яті.
2. Структурні елементи ідентичності.
3. Багатошаровість ідентичності.

Лекція 3. Політика національної пам'яті як інструмент формування масової свідомості.

Практичне заняття 3.

1. Функції політичної свідомості.
2. Символічна політика та формування політичної свідомості.
3. Механізми символічної політики.

Змістовний модуль 2. Світовий та національний досвід формування національної пам'яті.

Лекція 4. Зарубіжний досвід збереження колективних уявлень про минуле (4 год.).

Практичне заняття 5-6. Політика пам'яті: світовий досвід.

1. Політика національної пам'яті в США та Канаді.
2. Політика національної пам'яті в країнах Західної Європи.
3. Політика національної пам'яті в країнах Західної та Східної Європи.
4. Особливості політики історичної пам'яті в країнах Азії, Африки та Латинської Америки.

Лекція 5. Історична пам'ять і політика національної пам'яті в політичному просторі сучасній Україні (4 год.).

Практичне заняття 7-8. Політика національної пам'яті в Україні.

1. Політичні репресії 1920-1980-х та формування національної пам'яті.
2. Політика національної пам'яті в Україні (1991-2016 рр.).
3. Еволюція політики національної пам'яті в процесі та після Революції Гідності.

Індивідуальне завдання

1. Поняття «національна пам'ять», «колективна пам'ять», «історична свідомість»: сутність, завдання та критерії застосування.
2. М. Хальбвакс: соціальні рамки пам'яті та важливість історичної пам'яті для ідентичності груп і суспільств.
3. А. Ассман та вивчення культури пам'яті давніх суспільств.
4. «Місця пам'яті» П. Нора як маніфест та класичний зразок вивчення суспільної пам'яті.
5. Історія і пам'ять: проблема взаємозв'язків
6. Проблеми співвідношення пам'яті та історії як двох відмінних способів фіксації та використання минулого.
7. Причини конфліктності історії та пам'яті.
8. Що і чому суспільства пам'ятають: підходи до вивчення національної та історичної пам'яті.
9. Поняття «меморіального повороту» у зарубіжній історіографії 1980-х років: причини поширення досліджень пам'яті.
10. Етапи вивчення національної пам'яті у Україні від 1991 року до теперішнього часу.
11. Пам'ять свідків: особливості дослідження.
12. Усна історія як новий підхід до вивчення історії ХХ ст. Еволюція усної історії.
13. Методологічні та психологічні засади політики національної пам'яті.
14. Історична політика: використання минулого в інтересах теперішнього.
15. Історія політичного використання історичного знання від давнини до сьогодення.
16. Історія понять «політика пам'яті» та «історична політика»
17. Основні агенти реалізації історичної політики.
18. Роль історичного знання у розвитку національних ідеологій та становленні національних держав.
19. Історія як інструмент національно-патріотичного виховання.
20. Роль пам'ятників та меморіалів у державній політиці національної

пам'яті.

21. Роль шкільних підручників у формуванні історичних уявлень та національної пам'яті суспільства.

22. Роль академічної історичної науки у реалізації державної політики національної пам'яті.

23. Історична освіта як складова політики національної пам'яті.

24. Політика національної пам'яті в Україні (1991-2022 рр.).

25. Політика національної пам'яті в Україні за президентства Л. Кучми, В. Ющенко, В. Януковича: шляхи реалізації, досягнення та порохунки.

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;

- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;

- ступінь сформованості вміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;

- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;

- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;

- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Здобувачи можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді дидактичного проекту, у формі презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається

індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання та самостійна робота		Індивідуальне ззавдання	Сума балів
ЗМ1	ЗМ2		
30	40	30	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту)

		роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
--	--	---

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Методичне забезпечення дисципліни

Навчальні посібники:

Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. К., ППІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. 328 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Nahorna_Larysa/Istorychna_pamiat_teorii_dyskursy_refleksii/.

Кондратюк К. К., Сухий О. М. Сучасна національна історіографія новітньої історії України (1914–2009 рр.) / Кондратюк К., Сухий О.: Навч. посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010.

Методичні рекомендації

Політика національної пам'яті: Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи для студентів спеціальності 052 «Політологія». Уклад. В.Л. Семко. Київ–Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2021. 22 с.

Словники, довідники

Пам'ять історична / Г. Горак // Історична наука: термінологічний і понятійний довідник [Текст]: навч. посіб. для студ. вузів / В. М. Литвин, В. І. Гусев, А. Г. Слюсаренко та ін. К.: Вища школа, 2002. С. 281.

Національна та історична пам'ять: словник ключових термінів / кер. авт. кол. А. М. Киридон. К., 2013.

Монографії, наукові статті

Історична пам'ять // Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. – К.:

Інститут історії України НАН України, 2013. - С. 478-494.

Грінченко Г. Усна історія – теорія, метод, джерело // Невигадане: Усні історії остарбайтерів / Автор-упорядник, ред., вступ.ст. Г. Грінченко. – Х.: Видавн.дім «Райдер», 2004. – С. 10-32.

Масенко В. Історична пам'ять як основа формування національної свідомості // Український історичний журнал. – 2002. - № 5. – С. 49-62.

Позднякова-Кирбят'єва Е. Г. Соціологія соціально-історичної пам'яті: теоретико-методологічні та емпіричні студії: монографія. — Запоріжжя, 2014.

Проблема історичної пам'яті у всесвітньо-історичному дискурсі (1945–2015 рр.): монографія; Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України», 2021. – 312 с.

Бойко О.Д. Колективна пам'ять: природа, суть, структура. Національна та історична пам'ять. – 2012. – Вип. 3. – С. 93–105.

Бойко О. Д. Сучасний політичний міф як інструмент конструювання історичної пам'яті [Текст] / О. Д. Бойко // Національна та історична пам'ять. Збірник наукових праць. – 2012. – Вип.1. – С. 82–100.

Зерній Ю. О. Державна політика пам'яті в Україні: становлення та сучасний стан [Текст] / Ю. О. Зерній // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 3 (8). – С. 41–51.

Герасименко Л. С. Історична пам'ять в Україні: сучасний стан та виклики майбутнього. Національна та історична пам'ять. – 2011. – Вип. 1. – С. 116–134.

Буряк Л. І. Культурні чинники впливу на національну пам'ять українського суспільства [Електронний ресурс] / Л. І. Буряк // Гілея: науковий вісник. – 2013. – № 72. – С. 5–12. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_72_2

Бабка В. Л. Політика пам'яті в перші роки незалежності України [Текст] / В. Л. Бабка // Гілея. Науковий вісник. – К., 2016. – Вип. 110. – С. 360–364.

Бабка В. Л. Міжетнічні відносини та державна політика пам'яті в Україні / Мультикультуралізм як соціально-правове явище: виклики глобалізованого світу / За заг. ред. А. М. Подоляки. – К. : ТОВ «Арт-технологія», 2015. – С. 203–215.

Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / Аляйда Ассман; пер. з нім. К.Дмитренко, Л.Доронічева, О.Юдін. - К. : Ніка-Центр, 2012.

Гриценко О. Президенти і пам'ять. Політика пам'яті Президентів України (1994-2014): підгрунття, послання, реалізація, результати. – К.: К.І.С., 2017.

Зашкільняк Л. Історична пам'ять та історіографія як дослідницьке поле для інтелектуальної історії // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 15/2006-2007. – С.855-862.

Скельчик С. Імперія пам'яті. Російсько-українські стосунки в радянській історичній уяві. – К.: Критика, 2008.

Касьянов Г. Історична політика 1990-х – початку XXI ст.: Україна та пострадянський простір // <http://uamoderna.com/images/archiv/21/UM-21-Kasianov.pdf>

Касьянов Г. Історична політика і меморіальні закони в Україні (початок XXI ст.) // Агора. – Вип. 17. – С. 64-74. <http://kennankyiv.org/wp-content/uploads/2016/12/Kasianov.pdf>

Коннертон П. Як суспільства пам'ятають / Пер. з англ. С. Шліпченко. – К.: Ніка-Центр, 2004.

Мінк Ж. Геополітика, примирення та ігри з минулим: на шляху до нової пояснювальної парадигми колективної пам'яті // Україна модерна. – 2009. – № 4. – С.63 – 64.

Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. – К., ШІЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2012.

Зашкільняк Л. Історія і соціальне замовлення (на прикладі шкільних підручників з історії) / Леонід Зашкільняк // Шкільна історія очима істориків-науковців: матер. Робочої наради з моніторингу шкільних підручників історії України. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2008. – С. 64–81.

Волянук О. Я. Суспільна пам'ять і політика: Мистецтво можливого / Ольга Ярославівна Волянук. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2013. – 172 с.

Європа та її болісні минувшини [Текст] / Авт.-упоряд. Ж. Мінк, Л. Неймайер ; пер. з фр. Є. Марічева. – К. : Ніка-Центр, 2009. – 272 с.

Гон М. М. Механізми забуття: маргіналізація пам'яті про «чужих» в Україні [Текст] / М. М. Гон // Панорама політологічних студій. – 2015. – Вип. 13. – С. 185–191.

Інформаційні ресурси:

Освітній сайт КНУБА. Сторінка кафедри політичних наук і права. Дисципліна «Політика національної пам'яті». URL: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=4175>.